

Lausunto alueidenkäyttölain luonnoksesta (VN/26856/2023)

10.7.2025

Kirjoittajat:

Eveliina Harsia, moniäänisen kaupunkisuunnittelun tutkija ja kaavoittaja

Hanna Mattila, yhdyskuntasuunnittelun ja demokratian tutkija

Pilvi Nummi, digitaalisen ja vuorovaikutteisen suunnittelun tutkija

Esitämme tässä lausunnossa huomioita mielestämme merkittävimmistä muutoksista, joita lain muutokset merkitsisivät osallisille. Peilaamme esitystä myös tutkimuksessa esiin nousseisiin näkökohtiin ja huoliin.

Käännös kohti autoritaarista suunnittelua?

Lakiuudistus on osa kokonaisuutta, joka pilkkoo aikaisemmin maankäyttö- ja rakennuslakina tunnetun kokonaisuuden neljäksi eri laiksi. Näiden neljän lain lisäksi alueidenkäytön suunnittelua ohjaa nykyisin myös laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Tutkijoiden analyyseissa lakiuudistus on kerännyt kritiikkiä, koska sen nähdään monimutkaistavan suunnittelujärjestelmää (Horelli & Wallin, 2023) ja erillisten lakien vaikutustenarviointi on ollut puutteellista (esim. Heinilä, 2024).

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) arvioinnit ovat jo pitkään nostaneet esille osallistumisen ja vuorovaikutuksen vaikuttavuuden haasteita (esim. Suomen Ympäristö 1/2014; Ogbeide & Kallio, 2019). Kuitenkaan ongelman ydin ei ole näiden selvitysten perusteella laki pykäläineen vaan kunnissa vallitsevat toimintakulttuurit ja lain soveltamisen tavat.

Tutkimusten ja selvitysten samansuuntaisista havainnoista huolimatta MRL:n osallistumista koskevia pykäläiä on vuosien varrella heikennetty eikä vahvistettu, mikä voidaan nähdä etääntymisenä vuorovaikutteisen suunnittelun tavoitteista ja demokraattisen tilan kaventamisena. Esimerkiksi vuonna 2006 valitusoikeutta rajattiin asemakaavamuutoksissa. Vuonna 2017 luovuttiin osallistumis- ja arviointisuunnitelman riittävyuden arvioimisesta. Viimeisimpänä uuden rakentamislain puhtaan siirtymän sijoittamislupa tarjoaa mittavillekin teollisuushankkeille ohituskaistan kaavoituksesta ja siihen liittyvästä osallistumisesta.

Tutkijat puolestaan ovat esittäneet ratkaisuna päinvastaista eli osallistumisen ja osallisten roolin lujittamista. Osallistiedon systemaattisempi käsittely ja hyödyntäminen (Rossi, 2025) sekä läpinäkyvä viestiminen osallisten näkökulmista ja niiden huomioimisesta (Harsia & Nummi, 2024a) ovat keskeisiä vaikuttavuuden ongelmien ratkaisemisessa. Lisäksi Horelli ja Wallin (2023) ovat todenneet, että lainarviointien ja lukuisten tutkimusten tunnistamat

suunnitteluosallistumisen ongelmat eivät tule korjaantumaan, ellei alueidenkäyttölaki pysty sisällyttämään kansalaisten tuottamaa tietoa asiantuntijatiedon rinnalle suunnittelun tietopohjaan.

Suomi ei toki ole kehityksessään muusta maailmasta irrallaan oleva saareke. Muuallakin Euroopassa on tehty kaavoitusta ohjaavaan lainsäädäntöön muutoksia, jotka kaventavat demokraattista tilaa. Britanniassa Gareth Fearn ja Simin Davoudi (2019) ovat jopa nimenneet meneillään olevan aikakauden autoritaarisen suunnittelun käännteeksi.

HUOMIO 1: Osallisen rooli kaavoituksen toimijana kutistuu

Osallistumisoikeuksien osalta alueidenkäyttölaki on perustuslakia tarkentava ja sen periaatteita täytöntöön paneva laki. Perustuslain 14 §:n 4 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Alueidenkäyttölakiesityksessä todetaan, että osallistumisoikeutta koskeva perusoikeus on edelleen ”tärkeä alueidenkäytön suunnittelua koskevassa valmisteluprosessissa ja päätöksenteossa”. Lisäksi Suomi on sitoutunut kansainvälisiin sopimuksiin, joista erityisesti Århusin yleissopimus nostaa esiin yleisön (public) käsitteen. Tällä tarkoitetaan yleisöä, johon ympäristöä koskeva päätöksenteko vaikuttaa tai todennäköisesti vaikuttaa, taikka yleisöä, jonka etua se koskee. Huomion arvoista on, että ympäristönsuojelua edistäviä ja kansallisen lainsäädännön vaatimukset täyttäviä valtiosta riippumattomia järjestöjä pidetään tätä määritelmää sovellettaessa yleisönä, jonka etua asia koskee (Artikla 2(5)).

Kuitenkin verrattuna vuorovaikutteisuutta korostaneeseen MRL:ään, AKL esityksen pohjavire on toisenlainen. Osallisten aseman heikentymistä heijastelee jo se, että lain 1. luvusta on poistunut kokonaan nykyinen 6 §, joka linjassa perustuslain ja Århusin sopimuksen kanssa korostaa lain keskeisenä tavoitteena osallistumisen, vaikuttamismahdollisuuksien ja vuorovaikutuksen merkitystä erityisesti niiden osalta, joihin kaavoitus merkittävästi vaikuttaa. Uudessa lakiluonnoksessa heitä, joihin kaavoitus erityisesti vaikuttaa ei enää korosteta erityisinä kaavoituksen toimijoina, joilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa kaavoitukseen.

Osallisen roolin kaventaminen kaavoituksessa on nähdäksemme ristiriidassa sekä Suomen perustuslain että Århusin yleissopimuksen kanssa.

HUOMIO 2: Osalliselle tieto kaavan vireille tulosta, kun suunnitelmat on jo tehty?

Esityksen 80§:n mukaan vireille tulosta ilmoittaminen voitaisiin jatkossa yhdistää osallistumis- ja arviointisuunnitelman julkaisemiseen ja valmisteluvaiheen nähtävillä oloon. Nykyinen 62 § korostaa perusteluissaan osallisen tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa kaavoituksen lähtökohtiin ja vaikutusten arviointiin. Nyt mahdollistettaisiin prosessi, jossa

ensimmäinen osallistumismahdollisuus on vaiheessa, jossa suunnitelma on usein jo hyvin pitkällä.

Näyttää siltä, että tavoitteena on kutistaa osallisen rooli tiedon vastaanottajaksi kaavoituksen myöhäiseen vaiheeseen. Tämä kehitys on räikeässä ristiriidassa lain arviointien kanssa, jotka ovat korostaneet osallistumisen vahvistamista riittävän varhaisessa vaiheessa. Kunnalla olisi toki edelleen oikeus toteuttaa pidempi vuorovaikutusprosessi kaavan aloitusvaiheessa, mutta koska paineet prosessien nopeuttamiselle ovat kovat, lyhyemmästä prosessista voisi hyvinkin tulla yleinen tapa kaikissa kaavaprosesseissa.

Vireilletulon ja valmisteluvaiheen yhdistäminen vaikuttaa myös kuntalaisen tiedonsaantiin ja osallistumismahdollisuuksiin, koska kaavan valmisteluaineiston nähtävilläolon ajankohtaa ei voi ennakolta tietää. Osallisen on siis oltava samantien valmis kertomaan mielipiteensä, kun kaava tulee vireille.

HUOMIO 3: Yleis- ja asemakaavan yhteiskäsittely mahdollistaa vuorovaikutuksen yhdistämisen

Uudeksi menettelyksi ehdotetaan yleiskaavan ja asemakaavan yhteiskäsittelyä. Yleiskaava ja asemakaava voitaisiin laatia yhtä aikaa ja hyväksyä samalla päätöksellä. Kaavoilla voisi olla myös yhteinen OAS. Tarkoituksena olisi keventää kaavojen laatimiseen ja hyväksymiseen liittyvää menettelyä ja hallinnollisia prosesseja tilanteessa, jossa alueelle tahdotaan samaan aikaan laatia sekä yleiskaava että asemakaava. Yhteiskäsittely olisi mahdollista sekä uusilla kaava-alueilla että kaavamutoksissa. Myös yleiskaavan hyväksyminen ja alueella voimassa olevan asemakaavan kumoaminen voitaisiin esityksen mukaan tehdä samalla päätöksellä.

Muutos voi ensinnäkin johtaa siihen, että yleiskaavoja aletaan päivittämään osittain yksittäisten asemakaavoitusta vaativien hankkeiden tarpeiden mukaan. Koska yksityistahojen aloiteoikeutta vahvistetaan, tämä voi tarkoittaa päivittämistä yksityisen toimijan tarpeiden mukaan. Muutos voi johtaa tilanteeseen, jossa yksityiskohdat alkavat ohjata kokonaisuutta.

Vaikka muutosta perustellaan vuorovaikutusprosessien yhdistämisestä saavutettavalla sujuvuudella, osallisten näkökulmasta muutos voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Esimerkiksi, jos yleiskaavassa päädytään osallisen näkökulmasta huonoon ratkaisuun, asemakaavan sisältöön ei voi enää vaikuttaa. Asemakaavan voi kuitenkin toteuttaa yleiskaavaratkaisun sisällä monella tavalla – ja tähän osallisella saattaa ja saa olla uusi mielipide. Siten kyseessä on osallistumisen vaikuttavuutta ja osallisen roolia heikentävä muutos.

HUOMIO 4: Aloiteoikeus ja kumppanuuskaavoitus haastavat valmistelun avoimuutta, mutta avaavat myös mahdollisuuksia

Esityksen 90§ antaisi maanomistajille oikeuden tehdä aloitteita asema- ja yleiskaavojen laadinnasta ja muuttamisesta omistamilleen alueille. Esitys on lähtökohtaisesti erikoinen eikä ainakaan pura normeja, koska kuntalaki mahdollistaa aloitteiden tekemisen jo nyt. Osallisten näkökulmasta jo nykyinen aloiteoikeus on ongelmallinen, koska aloitteet eivät tule julkisesti nähtäville. Nyt esitetty neljän kuukauden aikaraja sekä vireille tulosta ilmoittamisen, osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville asettamisen ja valmisteluvaiheen mielipiteiden pyytämisen yhdistämisen kanssa johtavat osallisten kannalta kohtuuttoman vaikeaan kaavoituksen seuraamiseen ja siihen reagoimiseen. Vähintään pykälää tulisi tarkentaa siten, että aloitekaavan voi käynnistää vasta, kun kaavahanke on kunnan kaavoitusohjelmassa ja siten tieto sellaisen alkamisesta yleisessä tiedossa.

91§ puolestaan edistää kumppanuuskaavojen laatimista. Kunnan olisi järjestettävä neuvottelu kumppanin kanssa ennen kaavan laatimisen aloittamista ja ennen kaavaehdotuksen nähtäville asettamista. Itse valmisteluvaiheesta muodostuu siis kunnan ja osallisten näkökulmasta läpinäkymätön musta laatikko. Kuitenkin samalla kunnan tulisi vastata kaavoituksen osallistumisesta ja vuorovaikutuksesta. Tämä herättää kysymyksen, miten vuorovaikutuksen on mahdollista vaikuttaa valmisteluun, jos tiivistä valmisteluvaiheen vuorovaikutusta kumppanin sekä kunnan ja kuntalaisten välillä ei edellytetä.

Toisaalta aloiteoikeuden lisäämisen juuri alueidenkäyttölakiin voi nähdä myös mahdollisuutena korjata nykykäytäntöjen ongelmia. Tiedämme nykyisen aloiteoikeuden nojalla toteutetuista suunnittelutapauksista, että suunnittelusta vastaava yksityinen taho voi evätä olennaista tietoa osallisilta (ja myös kaupungilta) vetoamalla esim. liikesalaisuuksiin (esim. Harsia & Nummi, 2024b). On tärkeää huomata, että osallisen tiedonsaantioikeus ei julkisuuslain nojalla ulotu yksityisen toimijan tuottamaan suunnittelutietoon.

Tästä syystä näemme, että aloiteoikeuden rinnalla tulisi vähintäänkin edellyttää avointa tiedonjakamista aloitteista ja niiden tavoitteista sekä mahdollistaa mielipiteiden esittäminen jo aloitevaiheessa, ennen kaavoituksen aloittamispäätöksen tekemistä. Tätä esitetty pykäläluonnos ei kuitenkaan tee.

HUOMIO 5: Osallisten näkökulmaa yritetään korostaa vaikutustenarvioinnissa, mutta ei käytännössä kuitenkaan

Osallistumisen ja vaikutustenarvioinnin yhteyttä pyritään vahvistamaan. Lakiesityksen perusteluissa korostetaan osallisten tuottaman tiedon roolia suunnittelun tietopohjassa, mikä on erinomainen asia! Kuitenkaan pykälä ei edellytä osallistiedon hyödyntämistä, mikä tavallaan mitätöi hyvän tarkoituksen.

Pykälä esittelee tarpeellisen tiedon käsitteen, jolla tarkoitetaan ”laajasti suunnittelun aikana ja ennen sitä kertynyttä ja hankittavaa suunnittelua palvelevaa ajantasaista tietoa, joka voisi perustua niin tutkimuksiin, selvityksiin kuin myös osallisilta vuorovaikutusmenettelyn kautta kerättävään tietoon ja aineistoon.” Perustelut eivät kuitenkaan turvaa osallisten tuottaman tiedon asemaa.

On siis ainoastaan kaunis ajatus, että osallistieto tulisi systemaattisesti huomioiduksi suunnittelussa ja päätöksenteossa. Osallisten näkökulmien huomioon ottaminen suunnittelussa ei olisi edelleenkään välttämätöntä eikä aihe, josta osalliset voisivat esimerkiksi valittaa. Niille kunnille, joissa osallistieto otetaan jo vakavasti ja liitetään muun suunnittelutiedon rinnalle suunnittelun tietopohjassa, lain muutoksella ei ole merkitystä suuntaan tai toiseen. Mutta niissä kunnissa, joissa lain arviointien tunnistamat suunnittelukulttuurin ongelmat toteutuvat, tulisi ohjata parempiin toimintatapoihin jämäkämmin.

HUOMIO 6: Valitusoikeutta kavennetaan kuntalaisten perusoikeuksia uhmaavalla tavalla

Valitusoikeuden osalta kaavatasot on eriytetty esityksessä omiin pykäliinsä (§113–114). Sekä kuntalaisten että yhdistysten valitusoikeutta rajattaisiin.

Asemakaavojen kohdalla ollaan sallimassa poikkeus kuntalain mukaisesta valitusoikeudesta siten, että yleiskaavan mukaisesta asemakaavasta valitusoikeus on ainoastaan asianosaisilla eli niillä, joihin päätös välittömästi vaikuttaa. Ei siis aina kunnan jäsenillä, kuten nyt. Vähäisissä asemakaavamuutoksissa tämä valitusoikeuden raja on toki jo voimassa (nyk. 191 §). Kuitenkin nyt esitetty muutos on merkittävä, koska jatkossa kunnan jäsenyys ei automaattisesti antaisi oikeutta tehdä valitusta vaikutukseltaan merkittävistä päätöksistä, joita asemakaavat ovat.

Uudistuksen hyödyt ovat kyseenalaiset. Ensinnäkin on epätodennäköistä, että muutos sujuvoittaa prosesseja. Valitusoikeuden rajaaminen asianosaisiin tarkoittaisi, että hallintotuomioistuimet joutuisivat käyttämään aikaa muutoksenhakijoiden valitusoikeuden selvittämiseen (Mäkinen 2019, Häkkänen 2024). Eija Mäkinen selvitys vuodelta 2019 toteaa, että suurin osa kaavoituksen valittajista on jo nyt asianosaisia. Koska asianosaisuus pitää ratkoa tapaus kerrallaan, muutos lisäisi yhden käsittelyvaiheen nykyiseen valitusprosessiin ja hidastaisi tuomioistuinkäsittelyitä. Näyttää siltä, että muutoinkin niukat resurssit ohjataan mieluummin valitusoikeuden ratkomiseen kuin itse valitusten käsittelyyn (vrt. Mäkinen, 2019).

Lisäksi Mäkinen (2019) selvityksessä haastatellut tuomarit nostivat esiin, että laajasta valitusoikeudesta kiinni pitämistä puoltaa sekä perustuslain velvoite osallistumisesta omaa elinympäristöä koskevaan päätöksentekoon että kunnallisvalituksen perusfunktio. Kunnan jäsenten oikeus valvoa päätöksenteon laillisuutta on tärkeä osa demokraattista järjestelmäämme, koska se parantaa päätöksenteon laatua. Kaavoituksen osalta hyläytykin valitukset tehdään yleensä hyvästä syystä: kaavoitusmenettely tai kaavojen sisältö ovat olleet huonoja, mutta eivät niin huonoja, että niitä voitaisiin pitää laittomina (Mäkinen, 2019). Valitukset toimivat eräänlaisina paremman kaavoituksen kättäjinä. Voidaan sanoa, että kaavoituksen laadun kannalta on toivottavaa, että osalliset jaksavat valittaa, jos menettelyissä tai kaavojen sisällöissä on petrattavaa!

Kolmanneksi muutos aiheuttaa sen, että osallistuminen yleiskaavoitukseen korostuu entistä tärkeämpänä osallistumisen vaikuttavuuden kannalta, koska laajempaa valitusoikeutta

ajatellaan käytettävän siellä. Sinänsä on hyvä, jos yleiskaavatasolla vaikuttavaa ja tavallaan varhaisempaa osallistumista vahvistetaan. Kuitenkin samalla on muistettava, että yleiskaava yleispiirteisyydessään mielletään haastavaksi kaavatasoksi osallisille. MRL:n säätämisessä painotettiin aikanaan osallistumista ja konsensuksen rakentamista erityisesti asemakaavatasolla, joka miellettiin osallisten arkiympäristöä lähimmäksi kaavatasoksi (esim. Mattila, 2018; Syrjänen, 2005). Oikeastaan tarvitsemme järjestelmältämme molempia: konsensuksen rakentamista kehittämisen suunnasta yleiskaavatasolla sekä kykyä käsitellä konflikteja asemakaavatasolla yhdessä valitun suunnan sisällä (Mattila, 2018).

Suosituksemme

Osallistiedon käsite tulisi tunnistaa ja määritellä laissa

Esityksessä sanotaan, että vaatimus kaavan perustumisesta sen vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen esittämään tietoon lisää osallistumisoikeuksien toteutumista, koska tiedolla tarkoitetaan myös osallisilta kaavaprosessin aikana kerättävää tietoa. Kuitenkaan lainsäädäntömme ei nykyisen eikä tämän esityksen kaltaisena tunne osallistiedon käsitettä. Tämä on tunnistettu esteeksi asettaa oikeuksia ja velvollisuuksia osallisten tuottaman informaation käsittelyyn kaavoitusprosesseissa (Nummi, Harsia & Mattila, arvioitavana).

Ehdotamme, että osallistieto lisätään käsitteenä rakennetun ympäristön sanastoon ja määritellään osana julkishallinnon tietomalleja, joihin valtakunnallinen kaavatietomallikin sisältyy.

Osallisenäkökulmat näkyväksi

Esityksen 85 § edellyttää maakuntakaavan osalta yhteenvedon laatimista muistutuksista ja niiden esittämistä viranomaisneuvottelussa. Miksi vastaavaa ei edellytetä kuntakaavoitukselta päätöksenteon pohjaksi?

Osallisten näkökulmien näkyväksi tekeminen on osoittautunut tutkimuksissa (mm. Harsia & Nummi, 2024) olennaiseksi työvaiheeksi suunnitteluprosessin dialogisuuden kannalta. Yhteenvedoa voidaan pitää minimisuorituksena, johon liittyy kuitenkin merkittäviä vallankäyttöön ja väärinymmärrykseen liittyviä kysymyksiä. Yhteenvedot ovat kaavoituksessa jo nykyisin yleinen toimintatapa.

Lain tulisi nähdäksemme ohjata julkaisemaan osallisten näkemykset mahdollisimman autenttisina sekä päätöstentekijöiden että osallisten itsensä nähtäväksi, mikäli erilaisten äänten kuulumista ja luottamuksen rakentamista suunnitteluun tahdotaan edistää. Tähän tietomallimuotoinen kaava voisi olla kehityskelpoinen oiva väline (Nummi, Harsia & Mattila, arvioitavana).

Valmistelun avoimuus, kuntalaisten tiedonsaanti ja osallistumismahdollisuudet turvattava kumppanuuskaavoituksessa

Valmistelun avoimuus ja kuntalaisten tiedonsaanti on turvattava myös silloin, kun kaavaa valmistelee yksityinen taho. Esitetyn 91 §:n mukaan kunnan ja maanomistajan on neuvoteltava ennen kaavan laatimisen aloittamista ja ennen kaavaehdotuksen asettamista julkisesti nähtäville. Esitämme, että muun muassa näiden neuvotteluiden muistioiden tulee olla kuntalaisten saatavilla eikä niitä saisi evätä esimerkiksi liikesalaisuuksien nojalla.

Lisäksi ehdotamme, että lakiin lisätään vaatimus kaavoitusaloitteiden julkaisemisesta. Kuntalaisilla tulee olla myös mahdollisuus antaa mielipide aloitteista ja mielipiteet tulee käsitellä osana kaavoituksen aloituspäätöksen tekemistä. Tässäkin tulisi hyödyntää digitalisaation mahdollisuuksia tehostaa palautteen keruuta ja käsittelyä.

Kumppanuuskaavoituksen osalta suosittelemme, että lakiin lisätään vaatimus tiivistä vuorovaikutuksesta kumppanin sekä kunnan ja kuntalaisten välillä kaavoituksen aloitus- ja valmisteluvaiheissa.

Sujuvoitetaan osallistumista!

Kaavaprosessin sujuvoittamiseen liittyvät toimenpiteet (mm. vireilletulon ja luonnosvaiheen yhdistäminen) edellyttävät, että tiedonsaanti on myös kuntalaisen näkökulmasta tehokkaampaa ja saavutettavampaa. Tämä voisi toteutua esimerkiksi tarjoamalla kuntalaisten käyttöön sähköinen herätepalvelu, joka ilmoittaisi omalla alueella ajankohtaisista kaavahankkeista. Tällainen palvelu voitaisiin nähdäksemme toteuttaa osana Ryhti-järjestelmää ja sen käyttö tulisi velvoittaa kaikille kunnille siten, että kansalaiset olisivat samanarvoisessa asemassa kunnasta riippumatta.

Lopuksi: Kysymys toimijuudesta?

Lakiesitystä lukiessa herää väkisin kysymys: kenelle laki antaa toimijan roolin yhteisten elinympäristöjen suunnittelussa? Nyt näyttää siltä, että maanomistajat ja elinkeinoelämä ovat keskeiset toimijaryhmät, kun taas muiden kaupunkilaisten ja kuntalaisten ääntä kutistetaan. Valmisteluvaiheen osallistumista ja seudullista yhteensovittamista heikennetään, ja samalla valtioneuvosto varaa itselleen kaikkein voimakkaimmat ohjauskeinot (uhkasakon alueidenkäyttötavoitteiden edistämiseksi ja rahoitusohjauksen kaupunkiseutusuunnittelussa). Siten tämä lakiesitys lisää entisestään mahdollisuuksia ohittaa kuntalaisten suora osallistuminen.

Myös esityksen yhteisvaikutukset muiden uudistusten kuten tietomallipohjaisen kaavoituksen toteutuksen kanssa herättää kysymyksiä. Lakiesitys näyttää olevan jatkumoa suunnittelun rakenteisiin sementoidulle todellisuudelle, jossa osallinen on passiivinen tiedon vastaanottaja.

Tämän lakiesityksen muutoksia ja muiden lakien yhteisvaikutuksia tulisikin arvioida tarkasti sen suhteen, mitkä jatkossa ovat osallisen tosiasialliset mahdollisuudet vaikuttaa oman elinympäristönsä kehittymiseen, kaavoituksen tavoitteisiin, kaavaprosesseihin ja kaavojen sisältöön.

Huolestunut havaintomme on, että alueidenkäyttölain luonnos on nähtävissä osana muutosta kohti autoritaarista suunnittelua, jossa pienin askelin kavennetaan demokraattista tilaa rajaten laajaa osallistumisoikeutta ja vahvistamalla tiettyjen toimijoiden vaikutusvaltaa kaavoituksessa (Fearn & Davoudi, 2022).

Lähteet

Fearn, G., & Davoudi, S. (2022). From post-political to authoritarian planning in England, a crisis of legitimacy. *Transactions – Institute of British Geographers* (1965), 47(2), 347–362. <https://doi.org/10.1111/tran.12501>

Harsia, E., & Nummi, P. (2024a). Urban planning as ‘great dialogue’? Developing polyphonic planning practices in a process of hybrid participation, case Viiskorpi, Espoo, Finland. *Planning Practice & Research*, 39(5), 855–875. <https://doi.org/10.1080/02697459.2024.2377232>

Harsia, E., & Nummi, P. (2024b). Beyond the Blind Spot: Enhancing Polyphony Through City Planning Activism Using Public Participation GIS. *Urban Planning*, 9, Article 7096. DOI: <https://doi.org/10.17645/up.7096>

Heinilä, A. (2024). Suunnittelujärjestelmän sielunmessu? Alueidenkäytön lupaohjauksen kehitys. *Lakimies*, 122(6), 760-785. eISSN: 2953-9919. <https://journal.fi/lakimies/article/view/146430>

Horelli, L., & Wallin, S. (2023). The Renewal of the Finnish Planning Legislation as a Strategy of Urban Planning and Development. *Land*, 12(2085). <https://doi.org/10.3390/land12112085>

Häkkänen, M. (2024). Mahdollisuudet tarkentaa valitusoikeuden edellytyksiä kaavoituksessa – oikeudellinen selvitys
Selvitys ympäristöministeriölle 3.4.2024. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/1da1364f-7d29-41ff-89df-2d81853befbf/12b39c99-bbd6-4bcd-861b-7d4a3eb19d9b/KIRJE_20240408060424.PDF

Mattila, H. (2018). The “Aesthetic Turn” as a Bridge between Communicative and Agonist Planning Theories : Exploring the interplay of “consensus” and “dissensus” with a view on its implications for Finnish planning. *Architectural Research in Finland*, 2(1), 94–113. <https://journal.fi/architecturalresearchfinland/article/view/73176/35042>

Mäkinen, E. (2019). Asemakaavoitus ja asianosaisperusteinen valitusoikeus. Ympäristöministeriön julkaisuja 2019:27. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-034-7>

Nummi, P., Harsia, E., & Mattila, H. (arvioitavana). The role of the citizen and participatory data in information model-based planning in Finland.

Ogbeide, E., & Kallio, M. (2019). Report on customer experiences in land use change projects. Ministry of the Environment. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-040-8>

Rossi, S. (2025). Towards Systematic Integration of Participatory Knowledge in Land-use Planning Practice. Aalto University.

Suomen Ympäristö. (1/2014). Arviointi maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta 2013. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10138/42827/SY_1_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Syrjänen, O. (2005). Osallistuminen, vuorovaikutus ja muutoksenhaku kaavoituksessa. Rakennustieto.